

SIMPOSIO

**REDES DE CONTACTO
ENTRE MÚSICOS, LITERATOS
E IDEÓLOGOS
NA GALICIA DO EIXE ATLÁNTICO
(1875-1951)**

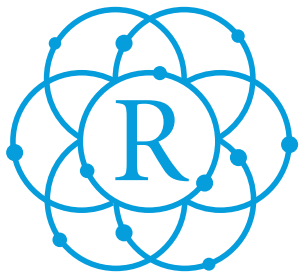
Museo de Pontevedra
1, 2 e 3 de decembro de 2016

Vista xeral de Pontevedra ca. 1900 (Museo de Pontevedra)

A etapa comprendida entre a metade do século XIX e a Guerra civil foi fundamental para a definición das etiquetas que hoxe adoptamos como propias da música galega. Ao despertar do aprecio polo folclore e a súa posta en valor nos estamentos da burguesía intelectual galega da Restauración, seguiu un cada vez maior interese en adoptar símbolos de identidade propios; estes buscáronse nas propias raíces da nosa cultura, particularmente na historia, na fala ou na música. Se ben a súa traxectoria intelectual e os resultados prácticos non se viron exentos dun certo sentimento romántico, foi entón cando estas ideas comencaron a popularizarse cun éxito sen precedentes na nosa historia e a camiñar inevitablemente ata formulacións políticas. Todo este proceso quedará truncado pola guerra de 1936, se ben os elementos ata entón identificados como “galegos” seguirán presentes en múltiples manifestacións sendo utilizados no aparato propagandístico da ditadura.

O presente Simposio tratará este proceso como base do seu discurso, cunha vertente musical multidisciplinar, tomando como marco contextual as grandes urbes da fachada atlántica de Galicia. A través das diferentes temáticas abordadas e do intercambio de información e opinións, contribuiremos a trazar un mapa máis completo da rica vida musical galega neste período, perseguindo así un mellor e máis veraz coñecemento do noso país e da súa cultura.

Normas

A matrícula no Simposio é gratuita, podendo participar nas sesións todos aqueles investigadores e investigadoras que presenten un traballo para ser leído no apartado de comunicación libres na xornada que a organización designe.

Todos os traballos presentados deberán versar sobre as temáticas do Simposio, ser orixinais e inéditos, estar escritos en galego, castelán ou portugués e ser aprobados previamente polo Comité científico.

Para solicitar a súa participación no Simposio, os interesados ou interesadas deberán remitir ao enderezo eixeatlantico@gmail.com un correo electrónico onde figure o seu nome, DNI, teléfono de

contacto e vinculación cunha institución académica ou investigadora, título do traballo proposto e un breve resumo (10 liñas) do seu contido. A data límite para remitir propostas de título e o resumo do traballo é o 30 de setembro.

As comunicacións libres terán una extensión máxima de 20 páxinas en Times New Roman 12, debendo adaptarse na súa exposición pública ó tempo que a organización dictamine en función das propostas recibidas.

Unha vez recibidas todas as propostas, o Comité reunirse para autorizar ou desestimar as diferentes solicitudes que integrarán o Simposio, sendo a súa decisión inapelable. Así mesmo, o Comité poder suxerir as puntualizacións que estime oportunas en canto a títulos e contidos. O dictamen do Comité será comunicado a os participantes

persoalmente por medio do enderezo electrónico proporcionado á organización.

Antes do 14 de novembro, as autoras e autores remitirán á secretaria do Simposio o traballo que vaian expoñer completo, en formato PDF, para ser enviado pola organización as/os participantes.

Rematado o Simposio, as investigadoras e investigadores participantes contarán cun breve prazo de tempo para entregar a versión definitiva para a publicación

Os criterios de edición serán os mesmos que os adoptados pola revista *Quintana* do Departamento de Historia da Arte da USC (<http://www.usc.es/gl/departamentos/arte/quintana/normas-articulos.html>)

Rematado o Simposio, a organización certificará a participación no mesmo.

SIMPOSIO

REDES DE CONTACTO ENTRE MÚSICOS, LITERATOS E IDEÓLOGOS NA GALICIA DO EIXE ATLÁNTICO (1875-1951)

Comité científico:

Dr. D. Emilio Casares Rodicio (Universidad Complutense de Madrid)

Dr. D. Carlos Valle Pérez (Museo de Pontevedra)

Dr. D. Carlos Villanueva Abelairas (Universidade de Santiago de Compostela)

Dr. D. Francisco J. Giménez Rodríguez (Universidad de Granada)

Dra. Dª Carmen Becerra Suárez (Universidade de Vigo)

Dr. D. F. Javier Garbayo Montabes (Universidade de Santiago de Compostela)

Dra. Dª Montserrat Capelán Fernández (Universidade de Santiago de Compostela)

Comité ejecutivo:

Dr. D. Carlos Villanueva Abelairas (Universidade de Santiago de Compostela)

Dr. D. F. Javier Garbayo Montabes (Universidade de Santiago de Compostela)

Dra. Dª Montserrat Capelán Fernández (Universidade de Santiago de Compostela)

Dra. Dª Carmen Becerra Suárez (Universidade de Vigo)

Secretaría:

Dª Laura Touriñán Morandeira (Universidade de Santiago de Compostela)

D^a M^a del Carmen Lorenzo Vizcaíno (Universidade de Santiago de Compostela)

Web: <http://grupo-organistrum.com>
e-mail: eixeatlantico@gmail.com

A pianista viguesa Sofia Novoa (Cortesía da familia)

Programa

Xoves, 1 de decembro

12:00h Presentación e recepción de participantes.

12:30h Ponencia inaugural. Preside Carlos Valle. *En torno ao noso legado lírico. Claves para unha recuperación.* Emilio Casares Rodicio (Universidad Complutense de Madrid).

13:15h Debate

PRIMEIRA MESA

Ramón de Arana arredor de Ferrol
Preside: Carlos Villanueva.

16:30h Ponencias.

Ramón de Arana, "pizzicato", divulgador musical: prensa e outros escritos.

F. Javier Garbayo Montabes (Universidade de Santiago de Compostela).

Transcrición e análise dos contidos e contexto das cartas de Ramón de Arana a Felipe Pedrell.

Xavier Groba González (IES Primeiro de Marzo. Baiona).

Eduardo e Ramón de Arana: dinamizadores musicais ferroláns (1873-1936).

Montserrat Capelán Fernández (Universidade de Santiago de Compostela).

18:00h Debate.

18:30h Descanso.

19:00h Comunicacións libres.

Manuel Quiroga (J. Pintos, ca. 1919) (Museo de Pontevedra)

Venres, 2 de decembro

SEGUNDA MESA

A Coruña e Santiago de Compostela, eixes urbanos de actividade musical e teatral. Preside: F. Javier Garbayo.

09:30h Ponencia invitada. *A música galega na prensa: do folclore á identidade (1875-1951).*

Francisco J. Giménez Rodríguez (Universidade de Granada).

10:15h Ponencia. *Da Igrexa ao salón: unha crónica compostelana desde o Concordato (1851) ao Motu Proprio (1903).* Carlos Villanueva Abelairas (Universidade de Santiago de Compostela).

10:45h Debate.

11:15h Descanso.

11:45h Comunicacións:

• *A recepción de Marcial del Adalid na prensa decimonónica.* Laura Touriñán Morandeira (Universidade de Santiago de Compostela).

• *O compositor Eduardo Rodríguez-Losada e a súa ópera "¡Ultreya!" (1935).* Nelly Iglesias Ríos (Universidade de Santiago de Compostela).

• *Carlos López García-Picos e o asociacionismo musical bonaerense e galego.* Javier Ares Espiño (Conservatorio Superior de Música de A Coruña).

• *A Sociedade Filharmónica de A Coruña e a súa repercusión na cidade (1931-1936).* Alba Díaz Taboada (Universidade de Santiago de Compostela).

• *Os fondos documentais do grupo de danza da Sección Femenina de A Coruña: un legado por descubrir.* Carolina Hernández Abad (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

• *A Banda Municipal de Santiago na vida musical da cidade (1876-1936).* Beatriz Cancela Montes (Investigadora. Santiago de Compostela).

• *Unha zarzuela no Teatro Principal de Santiago de Compostela: "La fragua de Vulcano" de Chapí e Linares Rivas.* M^a del Carmen Lorenzo Vizcaíno (Universidade de Santiago de Compostela).

13:30h Debate.

TERCEIRA MESA

Pontevedra e Vigo: imaxes da Galicia proxectadas alén do Atlántico. Preside Carmen Becerra.

16:30h Ponencia. *Música e cidade: os espazos da música en Galicia na primeira metade do s. XX.* Luis Costa Vázquez (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

17:00h Debate.

17:15h Descanso.

17:30h Comunicacións.

• *As danzas de Manuel Quiroga Losada: cantes de ida e volta.* Carlos Cambeiro Alís (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

• *Antonio Iglesias Vilarelle e a súa relevancia no movemento cultural en Pontevedra nos anos 20.* José Antonio Cantal Mariño (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

• *Xénese e recepción da "Sonata para clarinete y piano" (1947) de Jesús Bal y Gay.* Asterio Leiva Piñeiro (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

• *Dúas melodías galegas para canto e piano de Reveriano Soutullo: as súas primeiras achegas líricas á cultura galega.* Alejo Amoedo Portela (Conservatorio Superior de Música de Vigo).

• *América Otero e Sofía Novoa: dúas pianistas de Vigo ao outro lado do Atlántico.* Carmen Losada Gallego (IES República Oriental de Uruguai. Vigo).

18:45h Debate.

19:15h Comunicacións libres.

20:30h Concerto.

Gonzalo Torrente Ballester no Pazo de Oca (Fundación GTB)

Músicos galegos (Annette M. B. Meakin: *Galicia the Switzerland of Spain*. Londres, 1909)

Sábado, 3 de decembro

CUARTA MESA

Paisaxes noveladas e universos sonoros na obra de Torrente Ballester. Preside Montserrat Capelán.

09:30h Ponencia invitada. *A fonoteca de Gonzalo Torrente Ballester.* Álvaro Torrente Sánchez-Guisande (Universidad Complutense de Madrid).

10:15h Ponencia. *A música en "La saga/fuga de J. B."* Carmen Becerra Suárez (Universidade de Vigo).

10:45h Debate.

11:15h Descanso.

11:30h Comunicacións.

O Lamento d' Arianna en "La isla de los jacintos cortados". David Pérez Álvarez (Universidade de Vigo).

Posibilidades en torno ao subtítulo de "La rosa de los vientos": materiales para unha opereta sen música. Teresa Bretal Martínez (Universidade de Vigo).

12:00h Debate e conclusións.

12:30h Clausura.

A Banda Municipal de Música de Santiago de Compostela (*Vida Gallega*, 1909)

Vista xeral de Pontevedra ca. 1883 (Museo de Pontevedra)